

Vize při utahování opasku

Když bylo mezi válkami, situace se postupně zhoršovala. Tehdy ti **BYSTŘEJŠÍ JIŽ VĚDĚLI**, co se bude dít. Bohužel v jejich době skoro žádná předpověď nebyla dost černá, aby následná realita nebyla ještě temnější. A propos! Nežijeme v podobné době?

JERONÝM KLIMES

Neprve citace z knihy Alexise de Tocquevillea (1805–1859) Starý režim a revoluce: „Revoluce nepropuká vždy, když se lidu vede čím dál hůře. Daleko častěji dochází k tomu, že lid snáší nejtěžší zákony, aniž si stěžuje a jako by je ani necítil, a násilně je odmítne až poté, když se jejich váha zmírní. Režim, který revoluce zničí, je téměř vždy lepší než ten, který bezprostředně předchází, a zkušenost učí, že nejnebezpečnější moment pro špatnou vládu je obvykle ten, kdy se začíná reformovat. Pouze velká genialita by mohla zachránit vládu, který začal ulevovat svým poddaným po dlouhém útlaku. Zlo, které bylo trpělivě snášeno jako nevyhnutelné, jeví se jako nesnesitelné, jakmile si lidé představí, že by mu mohli uniknout. Zdá se, že to, co se z utrpení ubírá, lépe odhaluje to, co z něj zůstává, a to se hůře snáší: zlo se sice zmenšilo, ale citlivost je živější. Feudalismus ve své plné síle nevyvolával u Francouzů nikdy tolik nenávisťi jako v okamžiku, kdy začal mizet.“

Tato slova by se měl nazpaměť naučit každý, kdo chce rozumět psychologii, i každý, kdo přemýšlí o tom, jaká bude naše budoucnost. Stejná zákonitost totiž platí nejen pro feudalismus, nýbrž i třeba pro ženskou a homosexuální emancipaci – rovněž tato hnutí za rovnoprávnost jsou nejsilnější v okamžiku, kdy už v podstatě není za co bojovat. Přeneseno na naše hlavní téma: v nynějším čase reformy a utahování opasků se nemusíme obávat velkých revolucí. To neznamená, že lidem

bude hej. Utahování opasků je vždy nerovnoměrné. Zatímco jedni krizi vcelku nepocítí, druhým krušné časy už začaly.

Vzpomínka na vojenskou katedru

Vcelku existovaly tři etapy ožebračování polistopadového českého státu. První byla živelná privatizace. Druhou drancování evropských fondů a obecních prostředků. Třetí útok pomocí spotřebitelských půjček na obyčejné naivní lidi. Výkukové pochopili, že vcelku dostupné zlato je totiž majetek hlupáků. (Na okraj připomínám, že skrze spotřebitelské půjčky se vede též útok na státní pokladnu, jmenovitě na sociální dávky. Stát dá člověku peníze na bydlení, ale ty zabaví exekutoři. Jinými slovy, stát takto přímo dotuje různé finanční společnosti, které při půjčování peněz na sociální dávky spoléhají.)

Co bude dál? Stačí si vzpomenout na vojenskou katedru. Když tam někdo někomu ukradl kalhoty, tak se předpokládalo, že poškozený zahraje hru „kalhoty, kalhoty, hejbejte se“ a sebere jiné svému kolegovi. Tytam jsou časy, kdy lidé z nudy koukali z parkoviště zloději automobilů, když na ně začnete zpovzdálí křičet.

Rozevírající se nůžky

Zlodějina je ekonomická aktivita jako každá jiná. Řídí se kalkulem rizika.

Jde o jednoduchou rovnici: na jedné straně pravděpodobnost dopadení a míra postihu, na straně druhé zisk vynásobený pravděpodobností nedopadení. (Rovnice pro zvědavé: $zisk \times (1-p) = risk \times p$) Pravděpodobnost dopadení je stále relativně malá, avšak v období bídy narůstá hodnota zisku. Proto počítejme s tím, že v bídě se poměrně velkému procentu lidí začne vyplácet krást.

Morálka je poměrně slabá síla. Pokud ekonomický kalkul rizika jde proti ní a krádež se v zhoršených podmínkách vyplácí, morálka se rychle rozplyne. Najednou se poctiví lidé zdržují krádeží jen ze zvyku, z principu a okolí je sleduje s tůkáním na čelo.

Je otázka, jak na to bude reagovat stát. Při stávajícím počtu lidských práv a zákonů má fakticky svázané ruce. Každý zlodějíček v lochu je drahý luxus; dnes stojí daňového poplatníka okolo čtyřiceti tisíc korun za měsíc. Státu se tudíž vyplácí nechat drobné zlodějíčky běhat po světě. Sociální dávky jsou výhodnější než cena za jejich uvěznění. Takže první pokus bude nějak zvýšit dolní hranici trestného činu. Například že by vše do škody dvaceti tisíc korun bylo pouhým přestupkem. To by znamenalo, že by se šlo na obec, kde mají cvičené funkcionáře, kteří umějí udělat na pachatele školené bububu – a poškozený může jít radostně domů. Koneckonců i dnes, když přijdete na policii oznámit vloupání do auta, můžete slyšet: „To jste dnes pátý...“ Jinými slovy: s pakatelními částkami neotravujte.

To začne štvát majitele čehokoli. Rozhodnou se bránit, aniž by čer-

kali státní aparát – vytvářením domobran, „security“, vymahačských firem. Začne vyřizování si účtů různých mafií mezi sebou. Zostří se hranice mezi chudým a bohatým vličem. Tradičně rovnostářská česká společnost se počne kvapem kastovat. S kastováním souvisí i nedávný návrh, že umožníme bohatým se z trestu vyplatit. Jinými slovy – když zbohatlík uplatí „krále“, může si konat po libosti. Podobně se rovnostářství opouští ve školství (sokromá víceletá gymnázia pro movitější a základní školy pro chudé zbytky), postupně i ve zdravotnictví.

Zlatá mládež

Pokoušení ke kriminální aktivitě nejsilněji dopadne na mladou generaci. Ta je udržována v sebevědomém nároku na blahobyt a dále v přesvědčení, že když oni trpí nepřijemným pocitem, tak je to něčí vina. Například když se žák při vyučování nudí a výklad ho nebaví, tak je to implicitně chyba kantora. Stejně tak přistupují i k matematicce či hře na klavír – stupnice nehrají, protože je to nebaví. Školu potřebují kvůli titulu, vzdělání samo je nezajímavé.

Kritérium příjemné – nepřijemné se povyšuje na suprema lex (*nejvyšší zákon – pozn. red.*). Jeho nahota vyvstává nejvíce u párů, když se jim narodí první dítě. Tato zátěžová situace je pro mnoho z nich fatální. Nepřijemné pocity, které vyvolává, jsou automaticky kladeny za vinu druhému partnerovi. Promptně se rozjždí rozchod, válka o dítě a s ní jde test neschopnosti našeho úředního, policejního a soudního aparátu zjednat pořádek. Posledním hitem soudů je Šalamounův soud v moderním provedení: „Nejste

Pokoušení ke kriminální aktivitě nejsilněji dopadne na mladou generaci. Ta je udržována v sebevědomém nároku na blahobyt.

schopni se dohodnout? Tak dostanete dítě do střídavé výchovy, přesně půl na půl.“ Toto krájení dětí na dva kusy – plíce jednomu rodiči, játra druhému, dětem, světe div se, nesvědčí. Ty jsou stále víc neurotické, citově labilní, ale za to mají dokonalý výcvik v manipulacích a opět přešel pocitů nároku. Vnímají rodiče, partnery i stát jako svou prodlouženou ruku a to provází i pocit rovnostářských nároků – když má on, tak proč ne já? Tedy proč si to od něho jednoduše nevzít? Lidé se pak budou dělit na chytré, kteří si nakradou, a hloupé, již se nechají chytit. Utahování opasků tedy bude muset zlomit i tento rovnostářský pocit nároku mladé generace – a to bude hodně bolet.

Hledání hromosvodu

Období blahobytu jsou ve znamení práv pachatelů trestných činů. Vzpomínám si na kolegyni, která se vehementně zasazovala, aby vězni na Mírově neměli v oknech kouřová skla, nýbrž měli skla čirá, s výhledem do zeleně. S tím souvisí touha pachatelů trestných činů po anonymitě, moderně řečeno – po ochraně soukromí

a osobních údajů. Měnit a zatajovat identitu je jedna ze základních kamufážních technik psychopatů. Krásně jsme to viděli na Kočkově pohřbu, kde jezdila luxusní auta bez SPZ a policie jim k tomu poslušně salutovala. Vzniká paradox: máme mnohonásobně více technických možností, jak monitorovat zločince, ale zároveň jsme si naordinovali mnohonásobně více lidských práv, kvůli nimž jsme si použití těchto možností zase sami zakázali.

Příkladem to bylo donedávna vidět na porušování rychlosti: „Můj automobil v inkriminované době řídila osoba blízká, ergo nemusím vypovídat, kdo řídil, ani zaplatit pokutu za rychlost.“ Těžko si představit zmar policistů a úředníků, kteří musí dělat tento druh práce. Procesní chyby jsou téměř důležitější než fakticita činu. Fakt, že došlo k vraždě či jakémukoli jinému trestnému činu, se dá eliminovat tím, že se napadne procesní chyba policie při vyšetřování. To vše jde samozřejmě na úkor obětí trestných činů – těm, jak už jsme řekli, doba takzvaně nepřeje.

Další způsob, jak se maskují pachatelé, je ocechování obětího beránka. Židí nejsou, ale cikánů je stále dost. Takže na těch se bude moci nespokojený dav vyzurřit. I když – vezmu-li to osobně – státní dluh za mou rodinu je něco přes půl milionu. Tedy mě, jako většinu Čechů, okradly víc vlastní vlády než všichni Romové dohromady, ale přesto počítám, že ti budou ještě víc terčem obecné nespokojenosti.

Zatuhlá mašinerie

Období utahování opasku poměrně rychle odhalí, že nejen naši zemi, ný-

brž většině států Evropské unie chybí akceschopnost. Navíc moderní civilizace je stále zranitelnější. V minulosti nebylo možné, aby deset válečníků dokázalo vyvraždit 3 000 lidí, jak se podařilo dvěma letadly 11. září 2001. Je jen otázka času, než někoho napadne otrávit vodovodní řád. Kdo vyřadí z provozu pár elektráren. Až k něčemu podobnému dojde, pak ochotně dáme k dispozici hlavy své a svých dětí k očištění. Protože raději čip než ten masakr. A začne hon na nejruznější (nepřízrůsobilivé) ideologie. Válka demokratických technologií proti ideologiím. To vše bude vodou na mlýn populistů. Ti mají situaci navíc o to usnadněnou, že středová pravice i levice rezignovaly na poctivost a utápějí se v korupci. Jenže populismus bývá nejen akce-schopný, ale bohužel často i všeho-schopný.

Jak přežít?

Existuje řada úspěšných strategií do nepříznivých podmínek. Většina z nich počítá s velkou frustrační tolerancí. To je schopnost některých lidí fungovat optimálně i přesto, že se cítí nepřijemně – když mají méně peněz, než si přejí, když musí slevovat ze svých standardů, měnit své zvyky, rezignovat na své cíle a sny. Příjemné pocity jsou luxus. Ne v každé době nebo věku jsou nám dopřány. Přesto se lidé dělí na ty, kteří fungují i s nepřijemnými pocity, s utaheným opaskem, a na ty, kteří se hrouťí, dělají scény, podrazy... Kupodivu záleží hodně na nás, do které skupiny budeme nakonec patřit.

Autor je psycholog (nar. 1967). Zabývá se psychologií rodiny, reklamou i církevní-pastorální psychologií.

Komu patří?
Tři z kreseb, které jsou v držení Cristiana Ravarina, který se prezentuje jako jeden z milenců homosexuálního Francise Bacona. Ten jezdil do Itálie, Ravarino jej zásoboval ručním papírem a Bacon mu kresby z vděku věnoval, praví Ravarino & spol. Odborníci stále vehementněji tvrdí, že autorem kreseb není Francis Bacon.
Repro: Galerie Vernon

Ovládá nás tvůrčí duch

Příprava výstavy Francis Bacon & Bohumil Hrabal /2 géniové, která se koná v Praze, představovala intenzivní a tvůrčí práci, pro kterou jsme se rozhodli poté, co byly Baconovy kresby z italského období ze sbírky pana Ravarina představeny v Londýně, stejně jako 500 publikovaných dokumentů vztahujících se k desetiletému sporu, který skončil zproštěním obžaloby pana Ravarina.

Tvůrčí duch, který nás ovládl, byl znát na úvodní tiskové konferenci, kde měli novináři možnost seznámit se s veškerými dokumenty. Tiskové konference se zúčastnil advokát Guerini a paní doktorka Draghetti, kteří byli připraveni objasnit novinářům veškerá fakta.

A mělo by být po polemikách!

Positivně naladěni a s chutí k dialogu jsme naplánovali na 26. června 2012 v 10.00 hodin další setkání s odborníky a historiky umění, mezi nimiž nebudou chybět Edward Lucie-Smith – člen kurátorského týmu a vůbec první kurátor výstav Francise Bacona, Amber Draghetti – grafoložka, která analyzovala podpisy na Baconových kresbách, Umberto Guerini – ředitel Nadace kreseb Francise Bacona, a Horacio de Sosa – dlouhodobý přítel Francise Bacona. Setkání se uskuteční v GATE Galerii a informačním centru, bude otevřeno veřejnosti a mělo by ukončit veškeré polemiky kolem výstavy. Experti budou k dispozici k zodpovězení otázek.

V článku zmíněné berlínské galerie (*Werkstattgalerie a Galerie Nove - pozn. red.*) nechtějí navrátit 56 Baconových kreseb, a jsou tudíž obviněny z neoprávněného obohacení. Když mají ty kresby za falza, proč je tedy odmítají vrátit? Bohužel je to nešťastný způsob, po kterém se dnes sahá v žurnalistice: napadat bez snahy o pochopení a ověření faktů. Tým právníků, najatý, aby hájil autenticitu Baconových kreseb a čest osob, bude reagovat na mnohá pozměněná vyjádření vědomě pokřivená zlou vůlí, a tudíž falešná.

Zmíněné kresby byly představeny na třinácti výstavách po celém světě, například na Bienále v Benátkách. Historici umění, mezi nimiž je i Vittorio Sgarbi, který byl přítomen také na zahájení výstavy v Praze, tyto kresby studovali a představili je na významných světových výstavách (např. s Guercinem v Centu), měli více než 100 000 návštěvníků

v muzeu v Kaohsiung, jehož ředitelka zastupovala aukční dům Christie's v Asii. Investovali by snad všichni tyto lidé do falzifikátů?

Budte náležitě pozitivní

Jako koordinátorka kurátorského týmu se domnívám, že je důležité upřesnit, proč jsme se rozhodli právě pro spojení osobností Francise Bacona a Bohumila Hrabala. Podobný duch, velmi blízká témata, stejný pohled na život i na smrt, zběsilost toho, kdo prostřednictvím umění (byť různého typu – literatury a malířství) čtvrtí duše a těla.

Profesor Tomáš Mazal vyhledal Hrabalova slova věnovaná umění a ta nás provázejí jak výstavou, tak katalogem. Není důležité, že se tyto umělci neseťkali; ani Picasso a Bacon se nikdy nepotkali, a přesto je síla Picassova vlivu na Bacona patrná a prochází celým jeho dílem. (*Pozn. red.: Tomáš Mazal není profesor. Vystudoval strojní průmyslovku, žije se jako bezpečnostní technik a projevuje dlouholetý zájem o dílo a osobnost Bohumila Hrabala vyjádřený mj. knihou o něm, kterou sepsal.*)

V textu p. Záruby-Pfeffermanna je snaha napadnout také výstavu Modiglianiho v Praze. Jsou to však jen všeobecná vyjádření o falzech bez jakýchkoli důkazů. Ke každému dílu však existuje dokumentace. Mnozí novináři, kteří výstavu zhlédli, o ní napsali krásné články. Vystavená díla byla dříve představena na těch nejvýznamnějších výstavách po celém světě; některá z nich dokonce na sedmdesátí. Modiglianiho nadace, nejdůležitější instituce, která se věnuje Modiglianimu, byla naším partnerem. Jak by mohla muzea, mezi nimi i ta, jako je Izraelské Museum v Jeruzalémě a Estorick sbírka z Londýna, zapůjčit stěžejní díla, aniž si ověřila, že na výstavě nebudou falza? Zdá se mi, že autor textu nezná objem práce a rešerší, které jsou skryty za přípravou výstav této důležitosti.

Práši bychom si, aby se pozornost médií a veřejnosti přesunula od starých a již uzavřených dohadů a kauz (jejichž závěry dosvědčují, že jde o originální díla) k faktu, že dílo Francise Bacona je v Praze představeno vůbec poprvé, a to společně s vybranými texty Bohumila Hrabala a obrazem Pietra Martira Neriho, Velázquezova italského žáka.

SERENA BACCAGLINI

Koordinátorka kurátorského týmu

To je pak těžká debata

Jak asi může vypadat srovnání diskuse o autenticitě kreseb za neustálé přítomnosti advokáta? Je normální, aby psal statí k výstavě právník? Sami organizátoři posunuli diskusi o umění do právní roviny, občas proložené sentimentálními výroky o tvůrčím duchu a dialogu géníu. Při takovémto způsobu debaty lze pouze reagovat na nepravdivé informace, které paní prof. Serena Baccaglioni uvádí na podporu stanoviska organizátorů výstavy.

Soukromé galerie v Berlíně nejsou obžalovány, jak zde mylně uvádí paní profesorka. Uzavřely platnou smlouvu s panem Ravarinem, která končí 13. září 2013. Zmínovaných 56 kreseb bylo galeriím zapůjčeno za účelem zprostředkování prodeje. Bohužel zjistili, že pro ně bez posudku nemohou najít seriózního zájemce. Posudky označily tyto kresby za neautentické.

Za podvrh díla z Ravarinovy sbírky označil také soud v Cambridgi. Pan Ravarino i za této situace odmítá předložit svoji sbírku me-

tech byly v komerčně pronajatých prostorách. Naopak rád věřím úspěchu výstavy a prodeji děl v Kaohsiungu na Tchaj-wanu, pořadatelé totiž při této výstavě zatajili pochybný původ sbírky „Baconových“ kreseb. V Rusku a na Dálném východě je řada podnikatelů, kteří se snaží získat náter kulturních mecenášů. Jejich reprezentace je však často pouze finančně velkorysá nápodoba západního stylu. Takovýto zákazník velmi jednoduše naletí.

Připomněl jsem také výstavu Modiglianiho, i když ji samozřejmě nelze srovnávat s nynější ostudou. Společným rysem těchto výstav byl trapný, sentimentální rámec, jehož cílem byla autentizace některých vystavených obrazů. Na výše zmíněvané okolnosti již bylo upozorňováno, například panem Vitvarem v Respektu (v textu David, Jana a Monika z 20. května 2012).

Středočeské podnikání

Jednu skutečnost však již po mém upozornění uvádí paní profesorka Bacaglioni správně, totiž že soud v Boloni pouze pana Ravarina zprostil obžaloby, ale nevyjádřil se k pravosti děl. Naproti tomu soud v Cambridgi označil díla z Ravarinovy sbírky za podvrhy. Organizátoři výstavy dobře vědí, musí vědět o tomto rozsudku, měli by tedy neprodleně výstavu „dvou géníů“ ukončit. Pokud výstavu neukončí sami kurátoři, je samozřejmě právně zodpovědná i Galerie Středočeského kraje, která si má jako veřejná instituce zajistit odborné posouzení expozice a takovéto díla nesmí vystavovat. Její ředitelka, dosazená ještě MUDr. Davidem Rathem, vyhrála konkurz opsanou prací a nyní se vystavuje dalšímu skandálu v souvislosti s touto výstavou. Z vyjádření paní Moniky Burian Jourdan vyplývá snaha dále s obrázy manipulovat – veřejně oznámila dražbu jednoho z těchto „Baconů“ a také založení investičních fondů do umění.

Jsem zvědav, která vyjádření z mého textu váš tým právníků napadne. Svá tvrzení mohou doložit.

Jsem zvědav, která vyjádření z mého textu váš tým právníků napadne. Svá tvrzení mohou doložit.

zinárodní komisi k prozkoumání. Pan Edward Lucy-Smith, Umberto Guerini i Cristiano Ravarino písemně vyzývali k neposkytování těchto děl k odbornému zhodnocení a způsobili tak galeriím ostudu i finanční újmu. Proto také tyto galerie podaly trestní oznámení, které adresovaly na Landeskriminalamt v Berlíně, jež předběžně vyšetřování potvrdilo. (*Pozn. red.: MF DNES má k dispozici stanovisko berlínské právní kanceláře Heller & Partner dokládající tento krok.*)

Korekce „detailů“

Ravarinovy „Baconovy“ kresby nebyly vystaveny na Bienále v Benátkách. Byly vystaveny v soukromých prostorách Palazza Zenobio v době konání Benátského bienále. Stejně tak výstavy v dalších měs-

Něco tady neseď

Polemika o pravosti či nepravosti kreseb vydávaných za dílo slavného výtvarníka **FRANCISE BACONA**, které jsou nyní vystaveny v Praze.

V předminulém čísle, 9. června 2012, publikovala Kavárna rozsáhlý materiál historika umění z pražské filozofické fakulty Josefa Záruby-Pfeffermanna nazvaný Kde se vzal, tu se vzal génius. Autor v něm, na základě řady podkladů, psal o zásadních pochybnostech provázejících výstavu Francis Bacon & Bohumil Hrabal /2 géniové (celý materiál je k přečtení i ke stažení na internetových stránkách Kavárny on-line – www.idnes.cz/kavarna). Do 22. července akci hostí GATE Galerie Středočeského kraje, sídlící v Husově ulici v Praze 1.

Josef Záruba-Pfeffermann argumentoval, v kostce shrnuto, následovně. Ital Cristiano Ravarino disponuje sbírkou kreseb, které vydává za Baconovo dílo; z této kolekce je sestavena pražská expozice. Soud v Cambridgi označil 29. května 2012 tyto kresby za podvrhy. Na kresbách z Ravarinova souboru si lze povšim-

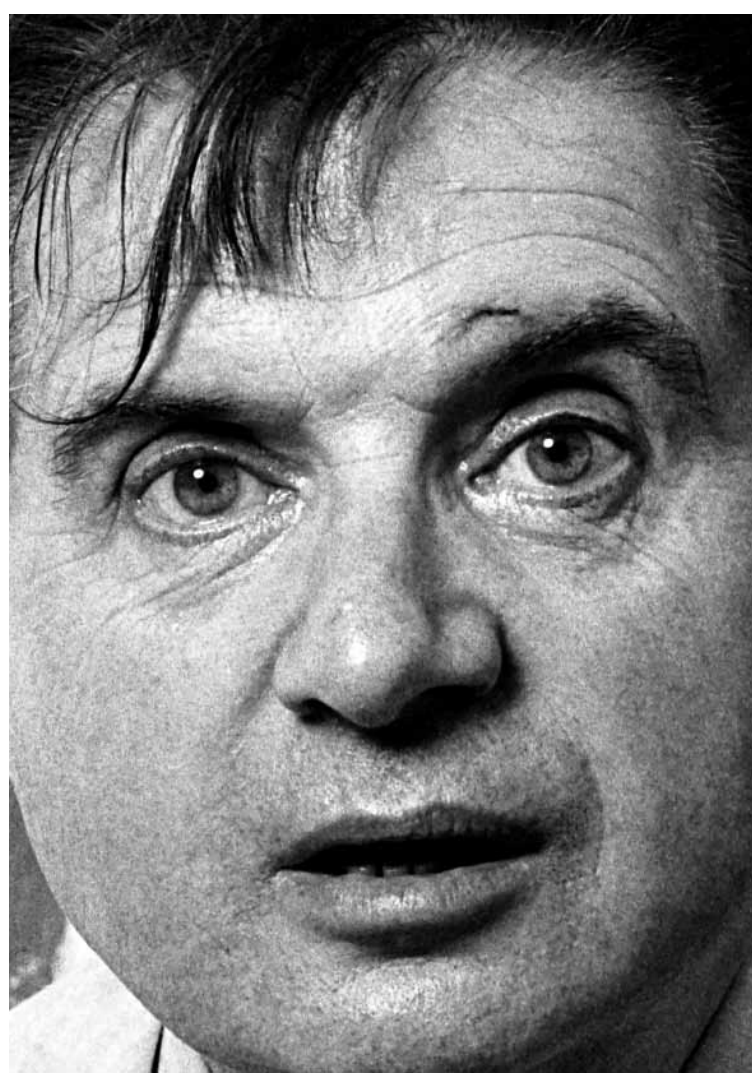
nout detailů velmi nebaconovských. Ravarino se vydává za Baconova přítele, archivy však dokumentují pouze to, že umělec protestoval proti publikaci rozhovorů s ním v italském časopise Bologna incontrì, které se přitom reálně neuskutečnily. V západním světě začínají být tyto kresby horké a smutné zboží, dvě berlínské galerie, které s nimi nakládaly, se cítí být poškozené. Není to v Praze první sporný podnik galeristky Moniky Burian Jourdan a Serenelly Baccaglioni, které jsou pod nynější výstavou podepsány jako kurátorky. Nedávno uskutečnily v Obecním domě akci Amedeo Modigliani, která rovněž prezentovala takzvaná zatím neznámá díla tohoto italského malíře a sochaře.

Na kunsthistorikův materiál reagovali pořadatelé níže uvedeným textem. Stejný prostor jsme poskytli na reakci Josefu Zárubovi Pfeffermannovi. Titulky a mezititulky jsou redakční.

JOSEF CHUCHMA

Kdo je Francis Bacon

V Irsku narozený (1909–1992) britský figurativní malíř. S malováním začal ve dvacátých letech, zhruba od čtyřicátých let nabyvaly jeho osobnost a tvorba na významu. Zejména raný Bacon vedl bohémský život. Pro jeho styl se vžil pojem nová figurace a spolu s Baconem bývají k tomuto hnutí řazeni Henry Moore, Alexander Archipenko či Craigie Aitchison. Náměty Bacon často získával z klasických děl starých mistrů, z fotografií, z rentgenových snímků, z filmů. Náměty nervně přetvářel do znetvořených figur. Na trhu jeho díla dosahují horentních sum. Příklady: Baconovo malbu Triptych prodala v roce 2008 aukční síň Sotheby's za 55 milionů liber, malba Henrietta Moraes byla v únoru 2012 vydražena v aukční síni Christie's za 21,3 milionu liber.

JOSEF CHUCHMA

Bezmála šedesát let se ve veřejném dění pohybuje Milan Schulz (1930). V padesátých a šedesátých letech byl redaktorem Literárních novin, řídil měsíčník Orientace, jako externí dramaturg spolupracoval s divadlem Semafor, psal pro kabaret Paravan. Vyšly mu dvě knihy parodických a ironických textů (Napalmanach, Ptáče a vědma). Na podzim 1969 emigroval do Spolkové republiky Německo, stal se politickým publicistou Rádia Svobodná Evropa a v této instituci vydržel až do roku 1994, kdy odešel do důchodu. Se synem Martinem v devadesátých letech moderovali televizní diskusní pořad Sněží. Na tohle všechno a mnohé jiné Milan Schulz nyní vzpomíná v knize Hledání zatraceného času aneb Na co jsem nezapomněl...

Autor krátkých útvarů

Neumím si vymyslet název, který by mne uspokojil a nebyla v něm slovní hříčka,“ vysvětluje autor na začátku svých memoárů, proč se – až na jedno přidané písmeno – titul knihy jmenuje stejně jako slavný románový cyklus Marcela Prousta Hledání ztraceného času. A dodává, že má chabou a selektivní paměť, a proto druhá část názvu jeho memoárů obsahuje větu Na co jsem nezapomněl... Milan Schulz tedy hned zkrájí stanoví limity a nutno říct, že tím neprojevuje nemístnou skromnost. V jeho vyprávění zejí různé časové a významové švy, které lze přičíst třem příčinám. Jednou je jakási rozmarná neochota sebereflexe (Schulz se jen cudně dotýká třeba svého komunistického angažmá před emigrací). Druhou příčinou je pro něho asi skutečně obtížné dolování zážitků z paměťových stop. A příčinou třetí nezájem s psaním rozsáhlejšího textu; Schulz ostatně přiznává, že jeho doménu vždy byly krátké útvary. Výsledkem je vyprávěcí tok bez kapitol, usilující sice o chronologii, ale s mnoha časovými odskoky a přeskoky. Rozpaky z kompozice celku umocní krátká, doplňková část memoárů, do níž Schulz nasypal to, co opomněl v části hlavní.

Dojem z takového vyprávění je nasnadě: zaujmou jednotlivosti, ale celek vydá na materiál k listování, ke čtení tu a tam, protože vyprávění se autorovi nedaří ani strukturovat, ani gradovat.

Šátrání v paměti

Knihy novináře, dlouholetého redaktora Rádia Svobodná Evropa **MILANA SCHULZE**, připomíná, že napsat dobré vzpomínky není jen tak.

S kolegou Milan Schulz (vpravo) se Slávou Volným – oba pracovali ve Svobodné Evropě; snímek z roku 1979.

Foto: Archiv Milana Schulze

Napsat dobré paměti je umění, nezamýšleně nám připomíná Schulzovo Hledání zatraceného času. Když totiž čteme dobré memoáry, zdá se nám ono vyprávění o bytí jako něco přirozeného, „samo“ plynoucího, jenže nic samozřejmého, automatického na takovém textu není, běží o výsledek koncentrovaného a směřovaného úsilí, jež není dáno každému.

Svobodná Evropa bez iluzí

Milan Schulz soudí, že každý, kdo je schopen a má o čem paměti napsat, měl by se do toho pustit, protože výsledek přinejmenším může být cenným materiálem pro budoucí historiky; individuální pohled na dějiny má svoji hodnotu. To jistě ano, a z tohoto hlediska Hledání zatraceného času má co nabídnout. Ačkoliv co do rozsahu skromné, už jen faktograficky zajímavé jsou autorovy vzpomínky na dětství prožité v centru Prahy, zprvu v poměrech více méně střední třídy, avšak poté, co se rodiče rozvedli, v podmínkách skromných

a za okolností tragických (autorův otec coby Žid zemřel roku 1945 v koncentráku). Docela poutavě líčí i své výjezdy na Západ v šedesátých letech, kde se začal stýkat s Pavlem Tigridem, a také svoji emigraci včetně rodinných okolností. O poměrech ve Svobodné Evropě podává zprávu vedenou ve střizlivém duchu, bez idealizace, s nezastíráním cenzurních zásahů, k nimž v tomto rozhlasu docházelo, či napelnímů mezi generací zaměstnanců, kteří emigrovali po únoru 1948, a generací, jež do Mnichova přišla po srpnu 1968. Autorovo rozčarování je patrné z působení ve Svobodné Ev-

ropě po jejím přestěhování do Prahy počátkem devadesátých let. Pasáže o Literárních novinách Schulz však pouze nahodil a opakovaně odkazuje ke knize Milana Jungmanna Literárky – můj osud. A Orientaci, již šéfoval, zcela odbyl.

Schulzovi činí prokazatelné potíže jakékoliv myšlenkové shrnutí dějů, reflexe té které etapy. Je to autor konkrétních setkání a příhod, popisů, jak a kam cestoval, stručných vzpomínek na lidi, ale bez valného úsilí charakterizačního. Výjimkou z toho jsou vzpomínky na Pavla Tigrida, k němuž Schulz velice přilnul a byl jím ovlivněn. Charakteristická pro Hledání zatraceného času je „příjemnost“ – autor se nechce do něčeho pouštět na dřevě, věci spíše harmonizuje a uhlazuje, jakmile by třeba měl jmenovat někoho, kdo mu osobně ublížil, nebo alespoň má o něm takový dojem, přejde to v náznacích. To však nemá nic společného s džentlmenstvím, nýbrž s určitým druhem opatrnosti. To všechno se sice dá pochopit, nicméně u člověka, který se ve Svobodné Evropě řadu let živil jako politický publicista a komentátor, je to přece jen poněkud překvapivé, ba možná i nemístné.

josef.chuchma@mfednes.cz

O knize

Hledání zatraceného času aneb Co jsem nezapomněl... Milan Schulz

Fotografie archiv Milana Schulze. Torst, Praha 2012, 248 stran, doporučená cena 277 korun.

Některé jednné nakladatelů je zcela antiobchodní. Příkladem je nová várka edice **KAMIKAZE**, kterou vydává nakladatelství Havran.

Malé sebevraždy

V edici Kamikaze přináší pražské nakladatelství Havran už roky tituly soudobé světové prózy, vesměs díla z těch pisemnictví, která jsou u nás vnímána jako takzvaně malá – texty autorů například severských, polských, italských, rumunských, maďarských. Záslužná aktivita. Až do loňska byly pro edici typické stříbrné přebaly s černobílými fotografiemi a pevná vazba. Nedávno došlo ke změně: z pevné vazby nakladatelství přešlo k brožovaným svazkům, stříbrné přebaly byly vystřídány přebaly žlutými, grafik Pavel Štefan inovoval i typografii obálek. Stříbrná jedinečnost sice zmizela, ale lze to chápat – jednobarevnost edice může po letech vést k „neviditelnosti“ na pultech, čtenáři nejsou s to náležitě identifikovat nový přírůstek do edice. Jenže žlutá barva se podle mě okouká ještě rychleji, cestou asi bude zachovat grafickou osnovu a střídání barvy jednotlivých přebalů (jak to například kdysi, v 70. a 80. letech, dělal Odeon u edice Malá řada soudobé světové prózy).

Ale to je s Kamikaze momentálně ta menší provozní potřeba. Nakladatelství Havran by především mělo zcela změnit uvádění jednotlivých svazků na trh. Hodit jich hned několik najednou na pulty, jak se to stalo před pár týdny, je obchodně zcela neproduktivní, jeden titul „vybíjí“ druhý, individuální přístup k uvádění oněch knih je nijaký a možnost recenzního ohlasu, a tím probuzeného zájmu, se snižuje. Skoro to vypadá, jako kdyby v Havranu ani příliš nestáli o to, aby se novinky – romány Maďara Miklóse Vajdy Matčin portrét v americkém rámu, Poláka Piotra Pazińského Letní byt, Moldavana Aureliua Busuioce Říkejte mi Johny! a Rumuna Giba Mihaescua Ruska – prodávaly. Jako kdyby měly ve firmě své jisté už tím, že vydání každé z těch knih podpořila nějaká instituce buď domácí, či zahraniční. A to je jen poloviční služba literatuře.

Obal jednoho z nových svazků edice Kamikaze, románu maďarského spisovatele a překladatele Miklóse Vajdy (nar. 1931)

ZÁLOŽKA JOSEFA CHUCHMY

Vlastimil Tetiva, Vlasta Koubská František Muzika

U příležitosti výstavy malíře, ilustrátora, typografa a pedagoga Františka Muziky (1900–1974), která se do konce září koná v Hluboké nad Vltavou, vyšla rozsáhlá monografie, která jistě bude aspirovat na jednu z výtvarných publikací roku. Kniha je rozdělena do dvou částí. V té první Vlastimil Tetiva, který také monografi celkově koncipoval, prochází – za bohatého ilustračního doprovodu – Muzikovu volnou tvorbu. V druhé části Vlasta Koubská interpretuje Muzikovy četné scénografické zakázky; umělcova scénografie se významně podílela na tváři českého divadla od konce dvacátých do poloviny čtyřicátých let minulého století. Fotografie různí autoři. Gallery ve spolupráci s Alšovou jihočeskou galerií a Národním muzeem, Praha 2012, 472 stran, doporučená cena 2 300 korun.

Maurice Merleau-Ponty Založení a podstata

Sborník obsahuje jednak sextet interpretačních textů zahraničních autorů o některých aspektech díla tohoto francouzského filozofa (1908 až 1961), souputníka J.–P. Sartra, jednak ukázky z filozofických poznámek k přednáškám o pojmu založení. Sestavili a předmlouvou opatřili Josef Fulka a Alena Tlesková. Překlad J. Fulka, A. Tlesková, Karel Novotný. OIKOYMENH, Praha 2011 (fakticky 2012), 224 stran, doporučená cena 298 korun.

Art + Antiques 06/2012

Před deseti lety se objevil tento časopis pro výtvarné umění a trh s ním, jak v editorialech připomíná šéfredaktor Jan Skřivánek. Ten uvnitř čísla hodnotí rok působení V. Rösela v čele Národní galerie. Titulní materiál se zaměřuje na současnou výstavu Františka Skály v Olomouci. Dále rozhovory, zprávy, recenze, tipy atd. Vydává Ambit Media, Praha. 80 stran, cena 95 korun.

Poezie

Jan Erik Vold (1939)

Básník, překladatel, esejista. Významný tvůrce současného norského písemnictví. Zlínské nakladatelství ARCHA vydalo (v nákladu 400 výtisků) pod názvem Malý kruh nádherné vypravený výbor z jeho básní, který uspořádal, přeložil a doslovem opatřil Ondřej Buddeus; knihu graficky upravil a ilustracemi protkal František Petrák.

Kóan pro byrokrata

Jaroslav Seifert dostal Nobelovu cenu, sůl v očích

místním úřadím, kterým se

zdálo, že teď, i když jen neradi musí z básní přeložených do jiných

jazyků vybrat

a schválit alespoň některé. Jistý funkcionář má vyřídit záležitost u Seiferta doma, žádá

třiaosmdesátiletého básníka, aby chápal, jak těžké to je

pro odbor kultury vybrat ty správné

básně. Seifert klidně souhlasí a trpělivě naslouchá dál. Najednou se

muže z Úřadu zeptá: Nevzpomenete si náhodou, jak se jmenoval ministr kultury za Balzaka? Byrokrat

strne, ztuhne a přízná že to tedy vážně netuší. No právě, řekl Seifert.

Sentence

Kdo usne u přítele a procitne

v lese, sám musí najít cestu domů.

Přeložil Ondřej Buddeus